

Anayasa önerileri

Siyasi partiler TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nda devam eden yeni anayasaya yönelik önerilerini sundu. Ak Parti ilk üç maddeye 'dokundu', CHP 'Türkiye Ahalisi' ve 'Türk Ulusu' kavramını kullandı, MHP 'kardeşlik' derken BDP 'Bölge Meclisleri' istedi.

Başlangıçta 'Türk Milleti'

Ak Parti, yeni anayasa için tek paragraflık kısa bir "başlangıç" bölümü kaleme aldı. Mevcut anayasadaki, "Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, ölümsüz önder ve eşsiz kahraman Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve O'nun inkılap ve ilkeleri doğrultusunda", "Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının", "laiklik ilkesi gereği" gibi Cumhuriyetin kuruluşundan beri kullanılan kavramlara başlangıç bölümünde yer vermedi. Vatandaşlık tanımında "Türkiye vatandaşlığı" kavramını öneren Ak Parti'nin başlangıç bölümünde "Türk Milleti" kavramını kullanması dikkat çekti. Ak Parti'nin "başlangıç" bölümü metni şöyle: "Herkesin insan haysiyetinden kaynaklanan evrensel hak ve hürriyetlere sahip olduğu inancıyla her türlü ayrımcılığı reddeden, kültürel zenginliğimizin kaynağı olan etnik ve dini farklılıklarımıza saygı duyarak müşterek tarihimiz ve değerlerimiz etrafında birlikte yaşama arzusuyla hareket eden biz Türk Milleti; demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğüne dayanan bu anayasayı egemen irademizin ifadesi olarak kabul ve ilan ederiz."



"Resmi Dil" açılımı

Ak Parti mevcut anayasanın değişmez ilk üç maddesine de dokundu. Devletin şeklinin cumhuriyet olduğuna ilişkin mevcut anayasanın 1. maddesini aynen koruyan Ak Parti, 2. maddeyi "Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir" şeklinde sade bir dille kaleme aldı. Ak Parti önerisinde mevcut anayasanın 3. maddesindeki "devletin dili Türkçe'dir" ifadesi yerine "Resmî dili Türkçedir" ifadesi konuldu. 3. Maddedeki "Bayrak, Marş ve Başkent" konuları mevcut anasadaki gibi korundu. AK Parti, mevcut anayasanın ilk 3 maddesinin değiştirilemeyeceğine ilişkin mevcut anayasanın 4. maddesi hükmüne ise önerilerinde yer vermedi.

'Türk milleti adına' kavramı çıktı

Ak Parti, "yasama ve yargı" yetkilerini düzenleyen maddelerde "Türk milleti adına" kavramını çıkardı. Ak Parti, yürütme yetkisiyle ilgili hükmü de yeni anayasa için getirdiği "başkanlık sistemi" önerisine uygun olarak "Yürütme yetkisi, Başkan tarafından kullanılır" ifadesiyle düzenlendi. AK Parti anayasanın değiştirilmesiyle ilgili maddede de değişikliğe gitti. Ak Parti'nin önerisine göre, anayasa değişiklikleri en az üye tam sayısının beşte üçü yani 330 oyla kabul edilecek. Başkan tarafından veto edilen anayasa değişiklikleri Meclis tarafından 367 oyla kabul edilirse Başkan bunu onaylamak zorunda olacak.

Milli birlik ve kardeşlik

MHP ise Konya Milletvekili ve Anayasa Uzlaşma Komisyonu Üyesi Faruk Bal'ın açıkladığı yeni anayasanın başlangıç ve son hükümlerine ilişkin önerilerinde ilk üç maddenin değişmezliğini aynen korudu. MHP'nin "Türk Milleti" kavramını kullandığı başlangıç bölümünde, "milli birlik ve kardeşlik duygusuyla ve sadakatle" ifadelerine yapması dikkat çekti. MHP'nin yeni anayasanın başlangıç bölümü şöyle:

'Sadakatle bağlı kalmak üzere'

“Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün öncülüğünde yapılan Kurtuluş Savaşı ile kurulan Türk Devleti’nin, ezelden beri hür yaşamış Türk Milleti’nin ve Aziz Türk Vatanı’nın ebediyen varlığı, bağımsızlığı, bölünmez bütünlüğü ve egemenliğin kayıtsız şartsız millete aidiyeti ilkeleri üzerinde inşa edilen bu anayasa; Türk vatandaşlarının insan şeref ve haysiyetine dayalı temel hak ve hürriyetlerini, herkesin hukuk önünde eşitliğini ve hiç kimseye hiçbir sebeple ayrımcılık yapılamayacağını hukuk devleti ve demokratik toplum düzeni gereklerine uygun olarak teyit eder. Bu anayasa özü ve sözü ile birlikte yorumlanır ve uygulanır. Bu anayasa, inşa ettiği kültür ve medeniyet değerleri ile insanlığın evrensel değerlerine katkıda bulunan Türk Milleti’nin gelecek nesillerine, milli birlik ve kardeşlik duygusuyla ve sadakatle bağlı kalmak üzere emanet edilir.”

Anadili kullanma hakkına vurgu

BDP ise başlangıç bölümünde “Türkiye Halkı” ifadesini kullandı. Bu bölümde “cinsel yönetim” kavramına yer veren BDP, eşcinsellere de anayasal güvenceyi öngördü. BDP’nin önerisinde, “Devletin idari yapısı ademi merkezi sistem esasına göre düzenlenir” ifadesi dikkat çekti. BDP devletin resmi dilinin Türkçe olduğunu ancak, “Türkiye halkının kullandığı diğer ana dillerin bölge meclislerinin kararıyla ikinci resmi dil olarak kullanılabilmesini” önerdi. BDP herkesin özel yaşamında ve kamusal makamlarla olan ilişkilerinde resmi dilin yanı sıra kendi anadilini kullanma hakkına sahip olduğuna vurgu yaptı.

Eşitlik ve pozitif ayrımcılık ilkesi

BDP, ‘mali ve ekonomik hükümler’ bölümünde de ulusal savunmaya ayrılan payın ayrı ayrı hesaplanmak kaydıyla eğitim, sağlık, sosyal güvenlik için ayrılan ödeneklerden fazla olamayacağı, bütçede kaynak dağılımında din ve mezhepler arasında eşitlik ve pozitif ayrımcılık ilkesinin gözetilmesi önerisinde bulundu. BDP’nin anayasa önerisinde, “Enerji kaynaklarının üretilmesi ve kullanılmasını hedefleyen bir enerji politikası izlenir, enerji üretimi planlaması yapılırken doğal ve tarihi varlıkların korunması gözetilir” ifadesi de yer alıyor. Savaş zararlarının tespiti ve tazmini ile ilgili önlemleri içeren “özel hükümler” bölümünde de savaşın zararlarının saptanması, savaş yüzünden yerinden edilenlerin geri dönüşü ve tahrip edilen yaşam alanlarının iyileştirilmesi, zararların telafisi ve tazmini için bir meclis komisyonu kurulması öneriliyor.

Hem ahali hem de ulus

CHP, mevcut anayasanın değiştirilemez ilk 3 maddesini aynen korurken, “başlangıç” bölümünde radikal değişikliğe gitti. CHP’nin Uzlaşma Komisyonu üyelerince hazırlanan ilk taslakta 2. maddede “Resmi dili Türkçe’dir” ifadesine yer verildiği, ancak CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun “Değişmez madde tartışmasını şu aşamada biz başlatmış olmayalım” uyarısı üzerine bu rötüştan vazgeçildiği öğrenildi. Kart, 3. maddede “insan haklarına saygılı” yerine “insan haklarına dayanan” ifadesinin kullanılmasının mümkün olabileceğini kaydetti. Böylece CHP önerilerinde mevcut Anayasa’nın değiştirilemez ilk 3 maddesi ile bu maddelerin değiştirilmesinin teklif dahi edilemeyeceğini hükme bağlayan 4. maddeyi öneri metnine aynen taşıdı. CHP anayasanın başlangıç bölümü için şu metni önerdi:

“Türkiye Ahalisi” denildi

“Çatalhöyük’ten bu yana toprağı yoğurup, uygarlığı inşa eden, bin yıldır dostlukla yaşayan; Balkanlardan, Kafkaslardan, Orta Asya’dan, Mezopotamya’dan yollara düşen, Anadolu’da buluşan kadim uygarlıkların mirasçısı olan Türkiye Cumhuriyeti Ahalisi; Çanakkale’de, Sakarya’da, Afyon’da, ‘İstiklal Destanını’ dünyaya haykırmış, mazlum uluslara rehber olmuş; Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde her türlü ayrımcılığı reddederek, farklılıkları ve kültürel çoğulculuğı, ulusal bütünlük anlayışı içinde zenginliklerin kaynağı olarak kabul eden eşitlik anlayışıyla ve ‘Türk Ulusu’ adıyla; İnsan onuruna, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne, sosyal adalete, katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışına dayalı laik Cumhuriyetin kurum ve kurallarını düzenleyen; tarihi ve kültürel mirasımızla çevre değerlerimizi koruma ve yaşatma amacı taşıyan bu anayasayı ortak iradesi ile oluşturmuş; Köken, dil, cinsiyet, inanç ayrımı yapmaksızın, bize yadigar olan, ‘Türkiye’ adıyla

andığımız bu güzel ũlkeyi yurt edinmiş nesiller olarak; ‘Ay yıldızlı’ bayrak altında; Egemen irademizin ve Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün ‘çağdaş uyarlık hedefi’ ile ‘ebedi barış idealine’ bağlılığımızın ifadesi olarak; sečilmiř temsilcilerimizle birlikte, bu anayasayı kabul ediyor, ilerleyen bilimin ışığında, sũrekli değişen dũnyanın gereklerine uygun olarak, yurttaşlar arasında dayanışma ve gönũllũ birlikteliğe dayalı bir anlayışla; Gelecek kuşakların özgũrlũđũ, huzur, refah ve mutluluğu için; Bu anayasaya sahip çıkacakları ve meşruiyetini yitirmiş herkese karşı direnme hakkını kullanacakları inancı ile, gelecek kuşaklara emanet ve tevdi ediyoruz.”

Gizli oy kalkıyor

Ak Parti’nin önerisine göre, TBMM’de anayasa değişiklik-lerinin kabulũ için üye tam sayısının beşte üçünün desteği yani 330 kabul oyu yeterli olacak. Ak Parti önerisinde anayasa değişiklikleri için “gizli” oylama şartının kaldırılmasını da talep etti.